

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta (VNS 1/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty puolustusvaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan ja ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- puolustusvaliokunta PuVL 1/2025 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 5/2025 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 9/2025 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 5/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kansliapäällikkö Timo Jaatinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- teollisuusneuvos Sampsa Nissinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- tutkimuspäällikkö Jakob Sandell, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- hallituksen jäsen Marko Janhunen, Suomen vetyklusteri
- johtava asiantuntija Paavali Kukkonen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Aki Kangasharju, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- asiantuntija Antti Alaja, UTAK - Uuden talousajattelun keskus
- johtaja, kestävä kasvu Joonas Turtiainen, Energiateollisuus ry
- johtava asiantuntija Teppo Säkkinen, Keskuskauppakamari
- talouspolitiikan ja metsäekonomian asiantuntija Emil Lemström, Metsäteollisuus ry
- pääsihteeri Tuija Karanko, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry
- toimitusjohtaja Anne Horttanainen, Pääomasijoittajat ry
- ekonomisti Tatu Knuutila, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Matti Mannonen, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Helsinki Graduate School of Economics
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

- Business Finland Oy
- CEO Teppo Turkki, Oy Kan Sei Consulting Ltd
- Kemianteollisuus ry
- Suomen Yrittäjät ry
- BIOS-tutkimusyksikkö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Teollisuuspoliittisen selonteon tavoitteet ja keskeiset lähtökohdat

Hallitus antoi 27.3.2025 eduskunnalle teollisuuspoliittisen selonteon, joka pohjautuu joulukuussa 2024 valmistuneeseen teollisuuspoliittiseen strategiaan. Valtioneuvoston selonteon tarkoituksena on tuoda eduskunnan keskusteltavaksi Suomen teollisuuspolitiikan iso kuva ja pitkän aikavälin linjaukset.

Teollisuuspoliittinen strategia antaa kokonais kuvan hallituksen teollisuuspoliittisista painopisteistä, tarkastelee Suomen kannalta keskeisimpiä kansainvälisen tason ja EU:n teollisuuspolitiikan kysymyksiä, sekä kytkee ne kansallisen teollisuuspolitiikan kontekstiin. Strategian tavoitteena on vahvistaa pitkäjänteisellä teollisuuspolitiikalla Suomen strategista kilpailukykyä, omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Lisäksi pyritään huolehtimaan osaavan työvoiman saatavuudesta, Suomen logistisesta kilpailukykyvystä ja saavutettavuudesta sekä markkinoiden toimivuudesta yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi, kehittämiseksi ja investointien houkuttelemiseksi.

Suomen talouden tuottavuuden kehitys on viime vuosina ollut heikkoa, ja myös ulkomaankauppa on ollut pitkään alijäämäistä. Tähän ovat suurelta osin vaikuttaneet kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Taustalla on kuitenkin myös muita tekijöitä, joihin ei ole tähänastisilla politiikkatoimilla kyetty riittävästi vaikuttamaan. Suomi ei ole kyennyt hyötymään uusien teknologioiden tuomista liiketoimintamahdollisuuksista tai skaalaamaan niitä kaupalliseksi liiketoiminnaksi yhtä tehokkaasti kuin sen keskeiset kilpailijamaat. Suomeen ei myöskään ole saatu houkuteltua riittävästi ulkomaisia investointeja. Talouden kääntäminen kasvuun on tärkeää myös heikon julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Talousvaliokunta toteaa, että teollisuuspoliittinen strategia on tärkeä ja oikein ajoitettu Suomen talouskasvun vauhdittamiseksi ja kilpailukykyyn parantamiseksi. Strategian valmistumisen jälkeen 28.2.2025 julkaistiin Risto Murrin johtaman Kasvuriihi-hankkeen loppuraportti, jossa esitetään konkreettisia talouden kasvutoimia. Valiokunta toteaa, että kasvuriihi-raportin mukaisia toimia tulee mahdollisuuksien mukaan arvioida teollisuuspolitiikkastrategiaan pohjautuvia toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

Teollisuuspolitiikkastrategian linjausten vaikuttavuus vallitsevassa maailmanpoliittisessa tilanteessa ja EU:n teollisuuspolitiikan tavoitteiden näkökulmasta

Maailmantalous on voimakkaassa murroksessa. Talouden murroksen taustalla vaikuttavat voimakkaat kauppapoliittiset ja geopolitiittiset jännitteet, digitaalisen talouden erittäin nopea kehitys,

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

ilmastonmuutos, sekä kamppailu teknologiajohtajuudesta ja kriittisistä raaka-aineista. Globaalia kauppaa hallitsevat suuret valtiot ja eri maiden muodostamat kaupparyhmittymät ovat reagoineet näihin muutoksiin ja vahvistaneet valtiojohtoista teollisuuspolitiikan ohjausta sekä lisänneet julkisia panostuksia erilaisten tärkeiksi koettujen hankkeiden toteuttamiseksi.

Valtioiden aiempaa vahvempi ote teollisuuspolitiikasta näkyy kiihtyvänä valtiontukikilpailuna sekä pyrkimyksinä päästä eroon kriittisistä riippuvuuksista joko kotimaista tuotantoa lisäämällä tai toimitusketjuja hajauttamalla. Epävarmuutta markkinoilla ovat lisänneet myös rajut kauppapoliittiset toimet, joita erityisesti Yhdysvaltojen nykyinen hallitus kohdistaa kilpailijamaihin. Uhka korkeista tulleista on muun muassa lykännyt yritysten investointipäätöksiä. Myös Kiina ja useat muut maailmankaupan näkökulmasta merkittävät valtiot pyrkivät suunnitelmallisesti ja voimakkain keinoin lisäämään omavaraisuuttaan kriittisistä tuotantontekijöistä sekä vahvistamaan strategista asemaansa kansainvälisillä markkinoilla.

Muutokset kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä keskeisten kauppakumppanien ja kilpailijoiden toiminnassa ovat haastaneet myös EU:n arvioimaan uudelleen teollisuuspolitiikkaansa sekä teollisuuspolitiikkaan läheisesti kytköksissä olevia politiikkalinjauksiaan. Tällaisia teollisuuspolitiikan toteuttamisen kannalta keskeisiä politiikka-alueita ovat esimerkiksi TKI-linjaukset, sisämarkkinasääntely, teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat kysymykset, julkisia hankinnat sekä kilpailu- ja valtiontukisääntely.

Kansainvälisen toimintaympäristön muutoksilla ja erityisesti näiden muutosten vaikutuksilla EU:n teollisuuspolitiikan linjauksiin on suora vaikutus myös Suomen teollisuuspolitiikan muotoutumiseen ja mahdollisuuksiin. Tämän vuoksi Suomen tuleekin kyetä viisaasti vaikuttamaan suunnitteilla oleviin EU:n teollisuuspoliittisiin linjauksiin sekä jo sovittujen linjausten toimeenpanoon niin, että ne edistävät parhaalla mahdollisella tavalla Suomen kansallisen teollisuuspolitiikan vaikuttavuutta. Tässä onnistuminen edellyttää syvällistä ymmärrystä EU:n teollisuuspolitiikan ja sen kannalta keskeisten muiden politiikka-alojen kokonaisuudesta ja vuorovaikutussuhteista sekä eri politiikka-aloja koskevan sääntelyn yksityiskohdista. Valiokunta korostaa myös verkostoitumisen ja strategisten kumppanuuksien merkitystä. Suomalaisten yritysten pitää kyetä löytämään yhteistyökumppaneita, joilla on samoja tavoitteita ja joiden kanssa voidaan jakaa toimintaan liittyviä riskejä.

Nykyisessä epävarmassa ja vaikeasti ennakoitavassa kansainvälisessä tilanteessa lähes kaikki maat linjaavat teollisuuspolitiikkaan liittyviä tavoitteitaan ja keinoja näiden tavoitteiden toteuttamiseksi. Talousvaliokunta viittaa saamaansa asiantuntijalausuntoon ja toteaa, että esimerkiksi useiden Aasian valtioiden teollisuuspoliittiset strategiat ja suunnitelmat ovat erittäin kunnianhimoisia, ja niissä on asetettu konkreettiset määrälliset mittarit asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategioissa on usein myös priorisoitu strategiset toimialat ja teknologiat, jotka nähdään talouden kasvun ja kilpailukyvyn näkökulmasta keskeisiksi ja jotka ovat kyseisen maan erityisiä vahvuuksia. Myös julkiset rahalliset panostukset ovat suuria, mikä osaltaan mahdollistaa strategian mukaisten toimenpiteiden sujuvan toteuttamisen.

Teollisuuspoliittiset strategiat tehdään yleensä pitkäksi ajanjaksoksi eteenpäin, usein yli hallituskausien, ja ne toteutetaan poikkihallinnollisesti sekä kaikki relevantit hallinnon tasot osallistaen. Niissä pyritään myös ennakoimaan erilaisia kehityskulkuja, jotta tarvittaessa on valmius reagoi-

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

da ketterästi kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä omassa yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin.

Talousvaliokunta toteaa, että Suomen teollisuuspolitiikkastrategiassa keskeiset teemat on huomioitu hyvin. Asetettujen tavoitteiden toteutumista koskevat mittarit on kuitenkin määritelty hyvin yleisesti (investointien lisääntyminen, tuottavuuskehitys), mikä tekee Suomen teollisuuspolitiikkastrategian tavoitteiden toteutumisesta vaikeasti mitattavan. Myös strategian kunnianhimon taso jää selkeästi vaatimattomammaksi kuin useissa verrokkimaissa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että myös Suomessa pyritään toteuttamaan teollisuuspoliittista strategiaa pitkäjänteisesti ja yli hallituskausien. Tämä myös korostaisi Suomen mainetta vakaana ja ennustettavana toimintaympäristönä yrityksille ja niiden investoinneille. Kilpailu investoinneista on kovaa, joten strategian vaikuttavuutta on syytä seurata tarkasti, jotta voidaan varmistua siitä, että strategian mukaiset toimet kannustavat yrityksiä investoimaan Suomeen ja että suomalaiset yritykset pääsevät mukaan niiden toiminnan kannalta tärkeisiin arvoketjuihin.

Vientiteollisuus teollisuuspoliittisen strategian keskeisenä painopisteenä

Vientiteollisuus ja vientiteollisuuden kannalta keskeiset toiminnot ovat teollisuuspoliittisen strategian ja sen perusteella laaditun valtioneuvoston selonteon keskeinen painopiste. Talousvaliokunta pitää linjausta lähtökohtaisesti perusteltuna, koska Suomi on pienenä avotaloutena viennistä riippuvainen, ja viennin myönteinen kehitys sekä siitä saatava arvonnisa ovat välttämätön edellytys talouskasvun vauhdittamiselle. Toisaalta vain noin kymmenen prosenttia suomalaisista yrityksistä on vientiyrityksiä, ja merkittävä osa arvonnisasta tulee muutamalta valmistavan teollisuuden hitaasti kasvavalta toimialalta. Lisäksi on huomattava, että pk-yritysten osuus viennistä on vähäinen. Näistä syistä teollisuuspoliittisessa strategiassa valittu sinänsä perusteltu lähestymistapa muodostuu osin kapeaksi ja paljolti nykyisiä elinkeinopolitiikan rakenteita sekä olemassa olevien yritysten ja niiden toimintaympäristön edellytyksiä vahvistavaksi.

Selonteossa tuodaan esiin myös palvelujen ja erityisesti digitaalisten ja dataa hyödyntävien palvelujen merkitys teollisuuden arvonnluonnissa. Palvelujen merkityksen lisääntyminen luo entistä suurempia mahdollisuuksia skaalautuvalle kasvulle erityisesti murrosteknologioita hyödyntävien palvelujen osalta. Myös EU:n tasolla palveluissa nähdään paljon hyödyntämätöntä potentiaalia sekä erillisinä toimialoina että osana suurempia teollisuuden arvoketjuja. Tämä puoltaisi talousvaliokunnan näkemyksen mukaan sitä, että myös palvelujen ja erityisesti digitaalisten palvelujen mahdollisuuksia arvonnluonnin ja suuremman arvonnisan näkökulmasta selvitetään perusteellisemmin.

Talousvaliokunta yhtyy asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan selonteon horisontaalinen ja toimialaneutraali lähestymistapa on lähtökohtaisesti perusteltu. Talousvaliokunta viittaa sivistysvaliokunnan lausuntoon (SiVL 5/2025 vp — VNS 1/2025 vp) ja huomauttaa, että selonteko ei näytä tunnistavan luovien alojen merkitystä Suomen kestäväen talouskasvun, yhteiskunnan kestäväen uudistumisen ja kilpailukyvyen edistäjinä, vaikka luovat alat ovat kansainvälisten tutkimusten mukaan nopeimmin kasvava toimiala. Esimerkiksi Business Finlandin T&K-rahoituksen kriteerien nähdään soveltuvan huonosti luovilla aloilla toimiville yrityksille, joten tukia myönnetään näille yrityksille varsin vähän.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

Suomi on verrokkimaita jäljessä luovien alojen potentiaalin hyödyntämisessä ja aineettomiin tuotantontekijöihin investoimisessa. Ruotsissa kulttuurituotteiden vienti oli rahamäärässä mitattuna vuonna 2021 lähes yhdeksänkertaisesti ja Tanskassa lähes kuusikertaisesti suurempaa kuin Suomessa. Esimerkiksi Britannian teollisuusstrategiassa luovat alat on tunnistettu yhdeksi kahdeksasta keskeisestä tulevaisuuden teollisuudenalasta, ja myös Ruotsin vuoden 2024 tulevaisuusstrategiassa luovat alat on luokiteltu osaksi perusteollisuutta.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että selonteon linjaukset pk-yritysten osalta jäävät melko vähäisiksi ja avoimiksi. Koska pk-yritysten osuus viennistä on suhteellisen pieni, pk-yritysten näkökulma tulee selonteossa esiin lähinnä tiettyjä aihealueita koskevinä yksittäisinä nostoina.

Valiokunta pitää tästä näkökulmasta erittäin tärkeänä, että selonteossa on kiinnitetty huomiota bruttoviennin ohella myös viennin kotimaisen arvonnäkökulman merkitykseen. Korkean kotimaisen arvonnäkökulman osuus bruttoviennistä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että toimiala keskittyy alihankintojaan Suomeen, mikä lisää kotimaista tuotantoa myös muilla toimialoilla. Tällä tavoin tarkasteltuna pienten ja keskisuurten yritysten merkitys Suomen vientiin ratkaisevasti vaikuttavina toimijoina tulee näkyväksi. Valiokunta katsoo, että pk-yritysten rooli ja niiden mahdollisuudet talouden kasvun edistäjinä tulisi pitää tiiviisti mukana strategian mukaisia toimenpiteitä toteutettaessa.

Valiokunta toteaa, että teollisuuspoliittisessa strategiassa ja selonteossa teollisuuspolitiikan käsite ymmärretään laajasti, mutta strategian tavoitteiden ja ehdotettujen toimenpiteiden seurauksena sen vaikuttavuus kohdistuu suurelta osin perinteisen valmistavan teollisuuden suuriin vientiyrityksiin. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että jatkotyössä pyritään tunnistamaan ja edistämään myös uudistuvan teollisuuden toimijoihin, digitaalisia palveluja tuottaviin yrityksiin sekä luovan alan yrityksiin liittyvää kasvupotentiaalia.

Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Osaavan työvoiman saatavuus tunnistetaan teollisuuspoliittisessa strategiassa ja selonteossa kriittiseksi edellytykseksi teollisuuden uusiutumiselle ja uusille investoinneille. Tarvetta on selonteon mukaan sekä julkisin varoin toteutettavan koulutuksen uudistuksille, että työnantajien itsensä toteuttaman ja kustantaman koulutuksen kehittämiseksi. Talousvaliokunta yhtyy näihin selonteon linjauksiin.

Talousvaliokunta viittaa sivistysvaliokunnan lausuntoon (SiVL 5/2025 vp — VNS 1/2025 vp), jonka mukaan korkeasti koulutettujen ammattiryhmien työvoimapula on Suomessa OECD-maiden pahimpia. Lisäksi Suomen koulutustaso on alle OECD-maiden keskiarvon, ja koulutustason nousu on pysähtynyt nuorten aikuisten (25–34-vuotiaiden) korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuudella mitattuna. Ongelmat liittyvät sekä osaajien määrään että osaamisen laatuun. Valiokunta toteaa, että tilanne on huolestuttava ja edellyttää todennäköisesti myös muita toimenpiteitä selonteossa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi. Näitä muita toimenpiteitä ovat lisäpanostukset koulutuksen laatuun, määrään ja osaamistarpeiden systemaattiseen ennakointiin sekä toimenpiteet osaavan työvoiman rekrytoimiseksi muista maista.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

Talousvaliokunta toteaa myös, että kansainvälinen kilpailu osaavasta työvoimasta on erittäin kovaa ja tulee todennäköisesti edelleen kiristymään. Useassa talousvaliokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa osaamista ja osaavan työvoiman saatavuutta pidetään laajasti yhtenä kaikkein tärkeimmistä tekijöistä talouskasvun ja kilpailukyvyn edistämisen näkökulmasta.

Suomen teollisuuspolitiikka puhtaan teollisuuden sekä kierto- ja biotalouden edelläkävijänä

Selonteossa todetaan perustellusti, että puhdas siirtymä edellyttää järjestelmätason muutosta koko yhteiskunnassa. Nykyisten ilmastositoumusten toteuttaminen merkitsee noin 20 prosentin kasvua vähähiiliratkaisujen globaaliin kysyntään. Tämä tarkoittaa yli 3 miljardin euron vuotuista kasvumahdollisuutta Suomen investointitavaroiden viennille. Elinkeinoelämän keskusliiton ylläpitämän dataikkunan mukaan Suomessa on vireillä yli 300 miljardin euron edestä puhtaan siirtymän investointihankkeita, joista suuri osa on vielä suunnitteluvaiheessa.

Teollisuuspoliittisen strategian tavoitteena on löytää keinoja, jotka auttavat suomalaisia yrityksiä hyödyntämään puhtaan siirtymän kasvumahdollisuuksia sekä pääsemään mukaan uudelleen muotoutumassa oleviin arvoketjuihin. Tavoitteena on myös, että Suomi menestyy puhtaan siirtymän vähähiiliratkaisujen investointikilpailussa ja profiloituu kilpailukykyisenä kestävä ja jalostavan teollisuuden mahdollistajana sekä bio- ja kiertotalouden ratkaisujen tarjoajana.

Suomella on useita kilpailuetuja puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntämisessä, joten globaali investointiaalto tarjoaa hyvän mahdollisuuden Suomen teollisuuspolitiikan perustan uudistamiselle ja laajentamiselle. Suomen erityisenä vahvuutena nähdään mahdollisuus merkittävästi lisätä puhtaan sähkön tuotantoa teollisuuden kasvaviin tarpeisiin. Puhtaan energian ja runsaiden biopohjaisen hiilidioksidin lähteiden (erityisesti biogeeninen hiilidioksidi) takia Suomella nähdään olevan merkittävä kilpailuetu myös vetytaloudessa. Lisäksi Suomessa on hyvää osaamista esimerkiksi hiilidioksidin talteenottoon perustuvien ratkaisujen kehittäjänä. Näiden vahvuuksien hyödyntäminen edellyttää panostuksia uusiin kilpailukykyisiin teknologioihin perustuviin ratkaisuihin liittyvään tutkimus- ja innovaatiotoimintaan.

Riittävien ja oikein kohdennettujen TKI-panostusten lisäksi on luotava uskottava näkymä siitä, että Suomi on yhtäältä sitoutunut ilmastotavoitteisiin ja toisaalta että toimintaympäristö palvelee teollisuuden tarpeita, puhdasta siirtymää, sekä puhdasta energiaa tuottavia toimijoita että sähkönkäyttäjiä. Lisäksi tulee huolehtia muun muassa sähkön siirtoverkkojen riittävydestä sekä sähköjärjestelmän vaihtelevan tuotannon tasapainottamisesta.

Selonteossa tunnistetaan hyvin myös lupamenettelyjen sujuvoittamisen keskeinen merkitys puhtaaseen teollisuuteen liittyvien teollisuuspoliittisten tavoitteiden onnistumisen näkökulmasta. Valiokunta toteaa, että hallitus on jo ryhtynyt merkittäviin toimiin lupamenettelyjen yksinkertaistamiseksi ja nopeuttamiseksi sekä ympäristölupien että muiden yritystoiminnassa tarvittavien lupamenettelyjen osalta.

Yritysten hallinnollista taakkaa pyritään keventämään myös yksinkertaistamalla kestävyysraportointia koskevia velvoitteita. Talousvaliokunta huomauttaa, että kestävyysraportointivelvoitteet perustuvat pääosin EU-säätelyyn, johon esitetään vastaavanlaisia muutoksia. Näin ollen kansal-

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

listen toimet ja niiden ajoitus tulee toteuttaa EU-sääntelyn mahdollistamissa rajoissa sekä ympäristönäkökohdat huomioiden.

EU:n tasolla puhtaaseen siirtymään liittyviä mahdollisuuksia ja tarvittavia toimenpiteitä arvioidaan helmikuussa 2025 julkaistussa Mario Draghin kilpailukykyraporttiin perustuvassa EU:n puhtaan teollisuuden ohjelmassa, jonka mukaisten toimenpiteiden lähtökohtina ovat markkinaehtoisuus, teknologianeutraalius ja kustannustehokkuus sekä irtautuminen fossiilisista raaka-aineista vuoden 2040 päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen menestymismahdollisuuksien kannalta on olennaista huolehtia siitä, että ohjelman perusteella myöhemmin annettavat yksittäiset ehdotukset noudattavat näitä periaatteita. Teknologianeutraaliuden periaatteen toteuttaminen on tärkeää, jotta voidaan varmistua esimerkiksi siitä, että kaikkia puhtaita energiamuotoja, ml. ydinvoima, kohdellaan EU:n päätöksenteossa yhdenvertaisesti.

Kiertotalouden ja biotalouden mahdollisuuksien hyödyntäminen

Selonteon tavoitteena on myös bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksien hyödyntäminen niin, että Suomi profiloituu bio- ja kiertotalouden ratkaisujen tarjoajana. Toimenpiteiksi esitetään mm. teollisuuden resurssitehokkuuden, sivuvirtojen hyödyntämisen sekä fossiilisia raaka-aineita korvaavien raaka-ainelähteiden, materiaalien ja jalosteiden tukemista kiertotalousohjelman ja biotalousstrategian toimenpitein. Biokaasu kuuluu osaksi tätä kokonaisuutta.

Talousvaliokunta viittaa ympäristövaliokunnan lausuntoon (YmVL 9/2025 vp — VNS 1/2025 vp) ja toteaa, että kiertotalous voi merkitä uudenlaista, uudistuvaa talouskasvua, kilpailukyyn vahvistamista ja globaalia edelläkävijyyttä puhtaissa teknologioissa. Tässä onnistuminen vaatii kuitenkin sekä yrityksiltä että poliittisilta toimijoilta pitkäjänteistä ja suunnitelmallista panostamista tutkimukseen ja kehitykseen, uusiin kierrätysratkaisuihin sekä materiaalien uudelleenkäytön ja kierrätyksen infrastruktuureihin. Komissio aikoo antaa vuonna 2026 ehdotuksen uudeksi kiertotaloussäädökseksi. Suomen tulee vaikuttaa ennakolta säädöksen sisältöön, jotta EU-sääntely antaa vahvan pohjan selonteon mukaisille tavoitteille ja toimenpiteille.

Talousvaliokunta pitää kannatettavana selonteon tavoitetta, jonka mukaan Suomessa tulisi keskittyä vahvaa osaamista edellyttäviin kestäväällä tavalla tuotettuihin biotalouden korkean lisäarvon tuotteisiin ja palveluihin. Valiokunta huomauttaa, että myös EU:n biotalousstrategia uudistetaan lähiaikoina. Suomen tulisikin vahvasti ennakolta vaikuttaa siihen, että kestävä biotalous sisällytetään osaksi EU:n eri politiikkatavoitteita toteuttavien ohjauskeinojen kokonaisuutta. Valiokunta pitää selonteon tavoin tärkeänä, että bio- ja kiertotalouden ratkaisut tunnistetaan laajalaisesti EU:n kilpailukyyn ja resilienssin edistäjinä.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, murrosteknologioiden sekä aineettoman pääoman merkitys talouskasvun ja kilpailukyyn näkökulmasta

Teollisuus- ja TKI-politiikan keskinäinen yhteys ja niiden väliset vaikutussuhteet ovat vahvat. Valiokunta toteaa, että TKI-politiikan onnistuminen paljolti ratkaisee, miten Suomen teollisuuspoliittiset tavoitteet voivat toteutua. Teollisuuspolitiikkaa ja TKI-politiikkaa tuleekin kehittää kokonaisuutena niin, että niitä koskevat linjaukset tukevat toisiaan ja vahvistavat kumpaakin politiikka-aluetta koskevien toimenpiteiden vaikuttavuutta. Viime hallituskaudella tehty parlamen-

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

taarinen päätös Suomen TK-intensiteetin nostamisesta neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä mahdollistaa TKI- toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja on hyvä perusta myös Suomen teollisuuspoliittisille pyrkimyksille.

TKI-toiminnan keskeisenä tavoitteena on lisätä korkean lisäarvon tuotteiden ja palvelujen kehittämistä Suomessa ja luoda uutta kilpailukykyistä vientiä. Julkista lisärahoitusta pyritään suuntaamaan merkittävässä määrin yritysrelevanttiin tutkimukseen sekä yritysten ja niitä palvelevan TKI-osaamisen vahvistamiseen. Sekä arvonlisäyksen että uudistumisen edellytyksenä on tutkimus ja siihen perustuva osaaminen sekä kyky tuottaa niiden pohjalta uutta. TKI-politiikassa tulisi panostaa yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen muodostamiin tutkimusekosysteemeihin.

TKI-toiminnalla on vahva yhteys digitaalisten teknologioiden ja murrosteknologioiden kehittämiseen sekä aineettomaan pääomaan liittyviin investointeihin, joiden keskeistä merkitystä Suomen talouskasvun ja kilpailukyyn näkökulmasta selonteossa myös korostetaan. Jotta teollisuuspoliittisen strategian kasvutavoitteet voidaan toteuttaa, sekä murrosteknologiaihin että aineettomaan pääomaan tarvitaan mittavia TKI-panostuksia.

Suomessa on merkittävää osaamista useissa murrosteknologioissa ja digitaalisissa teknologioissa. Vahvuudet liittyvät muun muassa mobiiliverkkojen (6G), puolijohteiden, tekoälyn, kvanttitekniikan, kyberturvan ja avaruustekniikan kehittämiseen. Valiokunta viittaa saamiinsa asiantuntijalausuntoihin ja toteaa, että näiden teknologioiden sekä niiden avulla muilla aloilla toteutettavien ratkaisujen tuottama merkittävä arvonlisä ja tuottavuus tulisi pyrkiä hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti.

Selonteossa ja asiantuntijalausunnoissa tunnistetaan aineettoman pääoman tärkeä merkitys kasvun, arvonlisän ja kilpailukyyn näkökulmasta ja tuodaan esiin verrokkimaihin verrattuna vähäiset investoinnit aineettomiin tuotannontekijöihin. Konkreettisina toimenpiteinä asiantilan korjaamiseksi selonteossa todetaan elinkeinorakenteen monipuolistamiseen pyrkivän kasvuyrittäjyyden ohjelman mukaiset toimenpiteet sekä kansallinen IPR-strategia, jonka tavoitteena on toteuttaa innovaatiotoimintaa ja luovaa työtä tukeva IPR-toimintaympäristö vuoteen 2030 mennessä. Selvitettävänä on myös uuden T&K-verovähennyksen mahdollinen laajentaminen kattamaan monipuolisemmin yritysten panostuksia aineettomaan pääomaan.

Valiokunta toteaa vielä, että suomalaiset toimijat ovat kyenneet hyödyntämään hyvin kilpailukyvyn kehittämiseen tähtäävää EU:n TKI-rahoitusta (Horisontti Eurooppa ja InvestEU). Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että myös seuraavalla EU:n rahoituskehyskaudella tutkimusrahoitus myönnetään itsenäisistä rahastoista kilpailullisin ja laatuun perustuvien kriteerein.

Puolustusteollisuuden ja kaksikäyttötuotteisiin liittyvät mahdollisuudet

Talousvaliokunta toteaa, että puolustusteollisuus on yksi tulevaisuuden kasvualoista Suomessa, ja pitää puolustusvaliokunnan (PuVL 1/2025 vp — VNS 1/2025 vp) tavoin valitettavana, että selonteon puolustusteollisuutta käsittelevä osuus on hyvin suppea.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

Suomen Nato-jäsenyys ja puolustusteollisuuteen liittyvät EU-hankkeet tuovat uusia mahdollisuuksia suomalaiselle puolustus- ja teknologiateollisuudelle. Naton kautta saadaan arvokasta tukea erityisesti kriittisten kaksikäyttöteknologioiden kehittämiseen sekä niiden sotilaallisen käytötpotentiaalin todentamiseen. Huomionarvoista on myös se, että valtaosa Suomen puolustusteollisuuden toimijoista on pk-yrityksiä, ja Naton kautta syntyvät verkostot voivat tarjota niille pääsyn puolustusteollisuuden ekosysteemihankkeisiin, mikä on olennaista alan kasvumahdollisuuksien näkökulmasta.

Puolustusvaliokunnan lausunnossa todetaan, että vaikka puolustusvälinemarkkinat ovat EU:ssa tiukasti säänneltyjä, markkinoilla on edelleen myös monia kansallisia rajoitteita ja protektionistisia käytäntöjä. Näitä rajoitteita ja käytäntöjä tulisi saada karsittua, jotta yritykset voisivat hyödyntää toimivia sisämarkkinoita ja tasapuolisia toimintaedellytyksiä puolustussektorilla.

Varsinaisten puolustusvälineitä tuottavien yritysten lisäksi Suomessa toimii useita kaksikäyttötuotteita valmistavia yrityksiä, jotka ovat avainasemassa uusien teknologioiden kehittämisessä. Monilla näistä yrityksistä on vahvaa osaamista esimerkiksi satelliittiteknologiasta, kyberpuolustuksesta, automaattisista järjestelmistä tai drone-teknologioista, joita voidaan hyödyntää sekä siviili- että puolustussektorilla. Puolustusvaliokunnan lausunnon mukaan puolustusalan yritykset Suomessa investoivat yli 15 prosenttia liikevaihdostaan TKI-toimiin. Näin ollen puolustusvälineiden ja kaksikäyttötuotteiden markkinoilla on lupaavaa uusiin teknologioiden hyödyntämiseen liittyvää kasvupotentiaalia, joka tulisi kyetä hyödyntämään Suomen talouskasvun ja kilpailukyvyn vauhdittamiseksi.

Suomen puolustusteollisuuden kehittämismahdollisuuksien kannalta huomionarvoisia ovat myös EU-tason viimeaikaiset linjaukset puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden rahoituksesta (SAFE ja ReArm) sekä suunnitelmat sallia tulevaan EU:n rahoituskehykseen sisältyvän EU:n kilpailukykyrahaston (Horisontti Eurooppa ja InvestEU) rahoitusta käytettäväksi myös puolustusteollisuuden ja kaksikäyttötuotteiden kehittämiseen.

Rahoituksen saatavuus

Valtioneuvoston selonteossa todetaan, että yksityisen rahoituksen saatavuus ja oikeanlainen kohdentaminen ovat edellytys innovaatioiden ja talouskasvua edistävien investointien toteutumiselle. Talousvaliokunta yhtyy tähän näkemykseen ja korostaa rahoitus- ja pääomamarkkinoiden toimivuuden merkitystä yritysten menestyksellisen toiminnan ja kilpailukyvyn kannalta. Pankkirahoituksen kriteerien kiristymisen seurauksena erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös pääomamarkkinoiden tarjoamiin mahdollisuuksiin yritysten toiminnan ja investointien rahoittamisessa.

Julkisella rahoituksella tulee olla yksityisen rahoituksen saatavuutta mahdollistava ja sitä täydentävä rooli. Suomessa rahoituksen saatavuutta koskevat kapeikot liittyvät erityisesti toiminnan tuotteistamiseen, skaalaamiseen ja kaupallistamiseen. Lisäksi kansainvälistymiseen ja vientiin tarvittava yksityinen rahoitus vaatii usein tuekseen julkista rahoitusta. Julkista rahoitusta tulisi-kin suunnata niin, että mahdollisimman pienellä julkisella panostuksella saadaan vivutettua mahdollisimman paljon yksityistä rahoitusta erityisesti teollisuutta uudistaviin sekä talouskasvun ja kilpailukyvyn kannalta tuottaviin investointeihin.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

Suomessa on tällä hallituskaudella toteutettu ja lisäksi on valmisteilla useita uudistuksia yritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi. Vuonna 2024 toteutettu TESI-uudistus mahdollistaa TESI:lle (Suomen Teollisuussijoitus Oy) aiempaa selvästi laajemmat keinot yritysten kasvun pitkäjänteiseen edistämiseen suorilla sijoituksilla ja rahastosijoituksilla. Myös erityisesti pk-yrityksille ja tietyille vientialoille rahoitusta tarjoavan Finnveran toimintaa ollaan kehittämässä. Lisäksi ELY-keskuksilla ja Business Finlandin tarjoamalla rahoituksella on tärkeä merkitys yritysten kasvun, innovaatioiden ja kilpailukyvyn näkökulmasta. Talousvaliokunta pitää näitä hankkeita perusteltuina ja oikeansuuntaisina.

Valiokunta toteaa vielä, että kiihtyvä valtiontukikilpailu vaikuttaa olennaisesti kilpailuun investoinneista sekä yritysten rahoitustarpeisiin. Suomalaisten yritysten kilpailuasema on väistämättä heikompi, jos samoista investoinneista kilpailevat yritykset saavat suuria määriä valtiontukea omien investointiensä toteuttamiseksi. Tämä edellyttää suomalaisilta yrityksiltä entistäkin suurempaa kyvykkyyttä kilpailla laadulla ja muilla sellaisilla ominaisuuksilla, jotka eivät ole suoraan kytköksissä investointien tai tuotteiden hintaan.

Viime vuosina keskustelua ovat herättäneet erityisesti koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan vuoksi hyväksytyt helpotukset EU:n valtiontukisääntöihin sekä niiden mahdollistamat suuret tuet valmistavan teollisuuden investointeihin ja tuotantoon. Valiokunta toteaa, että näitä alun perin tilapäisiksi tarkoitettuja erilaisia helpotuksia valtiontukisääntöihin tullaan todennäköisesti soveltamaan ainakin koko vuosikymmenen 2020—2030.

Suomi on johdonmukaisesti vastustanut tilapäisten valtiontukijoustojen jatkamista ja kannattanut linjausta, jonka mukaan valtiontukipolitiikka tukee kasvua parhaiten, kun tuet kohdistuvat markkinapuutteisiin. Lisäksi se on tukenut valtiontukisääntelyä, jolla on helpotettu ja yksinkertaistettu valtiontukien myöntämistä teollisuuden uudistamiseen, esimerkiksi puhtaaseen ja digitaaliseen siirtymään. Talousvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että Suomen näkökulmasta monin osin epätyytyttävien valtiontukipuitteiden yksityiskohtia osataan hyödyntää niin, että ne mahdollistavat Suomen kannalta tärkeiden hankkeiden toteuttamisen. Lisäksi pitää pyrkiä vaikuttamaan siihen, että suomalaiset yritykset pääsevät mahdollisimman laajasti mukaan erilaisiin arvoketjuihin ja sellaisiin muiden jäsenmaiden toteuttamiin hankkeisiin, joihin myönnetään valtiontukea valtiontukipuitteiden tai muiden valtiontukisääntöjen perusteella.

Logistinen ja digitaalinen infrastruktuuri

Teollisuuspoliittisen strategian tavoitteena on turvata hyvin toimivat logistiset yhteydet ja infrastruktuuri teollisen toiminnan kehittymiselle ja eri puolilla maata sijaitsevien resurssien täysipainoiselle hyödyntämiselle. Selonteossa tunnistetaan fyysisen infrastruktuurin lisäksi myös digitaalisen infrastruktuurin ja energiainfrastruktuurin tärkeä rooli teollisen toiminnan, viennin ja kilpailukyvyn näkökulmasta.

Eri liikennemuotojen merkitys Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta. Teollisuuspoliittisen strategian ohjausryhmän alaisen erillisen logistiikan alatyöryhmän toimenpidesuosituksat koskevat eri liikennemuotojen toimintaedellytyksiä, liikenteen rahoitusta ja verotusta, vaihtoehtoisten polttoaineiden saatavuutta sekä Suomen logististen erityisolosuhteiden huomioimista EU- ja kansainvälisessä päätöksenteossa. Talousvaliokunta pitää esitettyjä toimenpidesuosituksia kannatettavi-

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

na. Valiokunta viittaa tältä osin liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntoon (LiVL 5/2025 vp — VNS 1/2025 vp) ja toteaa, että osana selonteon käsittelyä tulisi linjata myös suositusten toimeenpanosta ja seurannasta.

Valiokunta toteaa, että olennaista on huolehtia Suomen saavutettavuudesta niin, että Suomi näyttyy yrityksille houkuttelevana investointikohteena myös sijaintinsa ja logististen ratkaisujensa perusteella. Saavutettavuus edellyttää kaikkien keskeisten liikennemuotojen toimintaedellytysten sekä niiden yhteentoimivuuden varmistamista.

Suomessa meriliikenteen rooli on erityisen korostunut. Suomi on käytännössä saari, ja ulkomaankaupan kuljetuksista yli 95 prosenttia kulkee meritse. Merikuljetusten toimintaedellytysten turvaaminen kaikissa oloissa on välttämätöntä myös huoltovarmuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Satamat toimivat tärkeinä solmukohtina teollisuuden logistiikalle, ja niiden toimintavarmuus ja tehokkuus ovat edellytys teollisuuden kuljetusketjujen toimivuudelle. Saavutettavuuden ja kilpailukyvyyn edellytyksenä ovat myös toimivat lentoyhteydet eri puolille maailmaa.

Suomen tavarakuljetuksista 90 prosenttia liikkuu maanteitse, joten riittävän tiheä ja laadukas tieverkosto on tarpeen teollisuuden logistiikan toimivuuden varmistamiseksi. Myös raideliikenteellä on keskeinen rooli energiatehokkaana ja ympäristöystävällisenä liikennemuotona.

Talousvaliokunta toteaa, että Suomen maantieteellisen sijainnin ja pitkien etäisyyksien takia logistiikkakustannukset ovat suuremmat kuin monissa muissa maissa. Myös liikenteen puhtaaseen siirtymään liittyvät vaatimukset lisäävät kustannuspaineita. Esimerkiksi fossiilittomien polttoainneiden saatavuus ja hinta vaikuttavat olennaisesti Suomen logistiseen kilpailukykyyn ja Suomen houkuttelevuuteen ulkomaisten investointien näkökulmasta.

Tietoliikenne- ja energiainfrastrukturi. Logistisen infrastruktuurin ohella digitaalisten toimintojen sekä energia- ja tietoliikenneinfrastruktuurin laatu ja luotettavuus lisäävät Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Uudet teknologiat sekä keskeiset muut yhteiskunnan toiminnot, esimerkiksi rahaliikenne, edellyttävät toimivaa digitaalista infrastruktuuria. Lisäksi sähkö ja tietoliikenne ovat yhä vahvemmin riippuvaisia toisistaan. Tämä kytkös tekee digitaalisesta infrastruktuurista keskeisen sekä teollisen toiminnan että Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta. Vahva kantaverkko ja puhdas energia sekä luotettavat verkot ovat Suomen kilpailuetuja.

Teollisuuspoliittinen strategia alueiden näkökulmasta

Alueelliset erot ovat kasvaneet Suomessa väestö- ja elinkeinorakenteen sekä Venäjän rajan ja markkinoiden sulkeutumisen myötä. Yritykset ja uudet investoinnit sijoittautuvat epätasaisesti eri alueilla. Esimerkiksi puhtaan siirtymän investoinnit ja investointisuunnitelmat painottuvat Länsi- ja Etelä-Suomeen. Toisaalta kaupankäynnin loppuminen Venäjän kanssa sekä rajan sulkeminen ovat vaikuttanut erityisen voimakkaasti Itä-Suomen elinkeinojen ja teollisuuden kehittymismahdollisuuksiin.

Talousvaliokunta pitää kannatettavana teollisuuspoliittisen strategian tavoitetta luoda Suomeen teollisia keskittymiä, jotka mahdollistavat erilaisia synergiaetuja muun muassa teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisestä, puhtaan energian tarjonnasta sekä logistiikan ja infrastruktuurin tehok-

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

kuudesta. Teollisilla keskittymillä voi olla myös merkittäviä alueiden elinvoimaisuutta lisääviä vaikutuksia. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä alueellisten toimijoiden välinen tiivis yhteistyö ja selkeä työnjako usein parantavat alueellisen toiminnan vaikuttavuutta ja kannattavuutta.

Lopuksi

Toimintaympäristön muutosten seurauksena useat valtiot ja kaupparyhmittymät edistävät selvästi aiempaa strategisemmin omia tavoitteitaan kansainvälisillä markkinoilla. Kilpailu investoinneista on kovaa, joten on erittäin tärkeää, että myös Suomi pyrkii johdonmukaisesti toteuttamaan teollisuuspoliittisen strategian mukaisia tavoitteitaan. Tämä edellyttää selkeää näkemystä myös siitä, miten Suomi voi hyödyntää EU:n teollisuuspoliittisia linjauksia talouskasvunsa ja kilpailukykynsä vahvistamiseksi. Lisäksi on kyettävä ennakoimaan erilaisia kehityskulkuja, jotta tarvittaessa on valmius reagoida ketterästi muutoksiin sekä kansainvälisessä toimintaympäristössä että kotimaassa.

Valiokunta korostaa myös strategisen verkostoitumisen ja kansainvälisten kumppanuuksien merkitystä. Suomalaisten yritysten pitää kyetä löytämään yhteistyökumppaneita, joilla on samansuuntaisia intressejä ja joiden kanssa voidaan jakaa toiminnan riskejä. Näin voidaan päästä laajemmin mukaan erilaisiin teollisuuden arvoketjuihin sekä toteuttaa myös sellaisia hankkeita, joihin ei muutoin olisi mahdollisuutta.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että teollisuuspolitiikkaa toteutetaan Suomessa strategisesti ja pitkäjänteisesti yli hallituskausien sekä omia vahvuuksia ja parlamentaarista dialogia hyödyntäen. Lisäksi on tärkeää, että työtä tehdään poikkihallinnollisesti sekä kaikki hallinnon tasot osallistaen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 1/2025 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa vuoden 2026 loppuun mennessä eduskunnalle selvityksen teollisuuspoliittisen selonteon painopisteiden mukaisten toimenpiteiden etenemisestä sekä niiden rahoituksesta.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp

Helsingissä 5.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Ville Kaunisto kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Johdanto

Teollisuuspolitiikassa ei ole kyse vain kasvuluvuista, vaan myös suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamisesta.

Sekä hallitus että Keskusta ovat yhtä mieltä siitä, että kestävä kasvu on välttämätöntä, mutta tarvitsemme rohkeampia ja konkreettisempia toimia kasvun saavuttamiseksi. Hallitus on kaksi vuotta nukkunut ruususen unta kasvupolitiikan saralla.

Hallituksen politikan seurauksena keskituloisten verotus on kulutusverot huomioiden kireimmillään kymmeneen vuoteen, työttömyys suurinta yhdeksään vuoteen ja konkurssien määrä korkeimmillaan 28 vuoteen.

Keskusta on useampaan otteeseen ehdottanut hallitukselle parlamentaarisen yhteistyön käynnistämistä julkisen talouden ylivaalikautisen kestävyuden vahvistamiseksi ja talouskasvun saralla. Keskusta toistaa tämän ehdotuksensa.

Huomio vahvemmin myös yksinyrittäjiin ja pk-yrityksiin

Selonteko ei tunnista suomalaisen yrityskentän muutosta, vaan korostaa suuria ja keskisuuria yrityksiä. Mikroyritykset ja pienet yritykset on otettava mukaan kasvutoimiin, ja selonteossa tulisi tunnistaa myös ekosysteemimäiset toimintamallit ja yleensäkin nykyhetken yrityskentän logiikka.

Nyt on ensinnäkin ryhdyttävä panostamaan myös pienempien yritysten toimintaedellytyksiin, ei ainoastaan pörssijätteihin, kuten hallitus tekee. Onhan Suomen yrityksistä alkutuotanto mukaan lukien päti 96 prosenttia alle 10 hengen yrityksiä. Tarvitsemme aidosti kannustavan investointiympäristön kaiken kokoisille yrityksille.

Keskusta toteuttaisi rakenteellisen uudistuksen yhteisöveroon siten, että yrityksen sisään jätettäviä voittoja verotetaan kevyemmin kuin ulos jaettavia voittoja. Tämä rohkaisee investointeihin, tki-toimintaan ja kasvuun.

Hallitus sen sijaan toteuttaa yhteisöveroon yleisen veronalennuksen, jolloin merkittävä osa siitä kohdistuu vanhoille vakiintuneille suuryrityksille, jotka kohdistavat aiempaa suuremman nettotuloksensa suurempana voitonjakona omistajilleen. Tästä tosiasiallisesti velkaantumista kiihdyttävästä toimesta osa tulee kohdistumaan ulkomaisille omistajille.

Yhteisöverouudistuksen ohessa keskusta ottaisi huomioon myös muut kuin osakeyhtiömuotoiset yritykset. Korottaisimme henkilöyhtiöille sekä maa- ja metsätaloudenharjoittajille tärkeää yrittäjävähennystä.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp
Vastalause

Investointiverohyvityksen rajan tulisi puolestaan olla paljon nykyistä matalammalla rajalla, jotta pienemmätkin yritykset pääsisivät hyötymään. Kuten esimerkiksi Saksassa, Ranskassa ja Tanskassa on. Sopiva raja olisi hallituksen käyttämän 50 miljoonan euron investoinnin sijaan miljoonan euroa

Byrokratianpurkutalkoot käyntiin

Hallituksen ei pitäisi tehdä asioita, jotka vaikeuttavat yrittäjien elämää. Keskustassa emme voi esimerkiksi ymmärtää, miksi hallitus lisäsi sääntelyä tuomalla maatilojen biokaasulaitoksille todentamisvaatimuksen, joka tehdään energiavirastolle. Tämä on täysin tarpeetonta. Olisi luullut, että raportit kahdelle eri virastolle olisivat jo riittäviä.

Keskustan mielestä luvituksesta on tehtävä hidasteen sijaan Suomen kilpailukykytekijä. Tavoitteeksi pitää asettaa, että meillä on Euroopan nopein luvitusprosessi vuoteen 2027 mennessä.

Tarvitsemme takuuajat käsittelyille ja yhden luukun palvelumallin. Nyt pitää käynnistää suursiivous hallinnon tehostamiseksi ja turhan sääntelyn purkamiseksi. Hallituksen tekemät korotukset lupamaksuihin eivät edistä tätä.

Eikä varsinkaan se edistä luvituksen vauhdittamista, että hallitus on perustamassa valitusyksikön uuden lupa- ja valvontaviranomaisen sisälle, jolloin sama virasto ensin käsittelee lupapäätöksiä ja sitten sen toinen yksikkö tekee siitä valituksia. Hyvää hallintoa tämä ei ainakaan edusta.

Suurin muutos olisi ajattelutavan muuttaminen: Sääntely ei saa olla itsetarkoitus, vaan sen tehtävä on auttaa ja viedä yrityksiä eteenpäin. Tähän kiinnitetään liian vähän huomiota teollisuuspoliittisessa selonteossa.

Itäisen Suomen perustettava erityistalousalue

Alueellinen epätasapaino uhkaa Suomen kehitystä. Hallituksen politiikka on osoittautumassa kovaksi keskittämisen politiikaksi.

Tarvitsemme määrätietoista aluepolitiikkaa, kuten Keskustan esittämää Itäisen Suomen erityistalousalueen kokeilua. Tämä kymmenen vuoden kokeilu tarjoaisi yrityksille yhteisöveron huojenuksia, investointien korkeampaa hyvitystä sekä alueellisia koulutus- ja innovaatiopanostuksia.

Tällaiset erityistalousalueet eivät ainoastaan tasapainota aluekehitystä, vaan luovat kasvua ja työpaikkoja koko Suomeen, myös sinne, missä väestö ikääntyy ja työvoima vähenee. Koko Suomen asia on myös turvallisuuspoliittinen kysymys.

Vauhtia ruokavientiin

Elintarviketeollisuus tarvitsee käytännön tukea, jotta se voi myydä tuotteitaan enemmän ulkomaille ja lisätä tuotantoaan. Tämän hallituksen selonteko ohittaa.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp
Vastalause

Selkeä ohjelma investointien tukemiseksi ja sääntelyn keventämiseksi auttaisi suomalaisia yrityksiä menestymään kansainvälisesti ja parantamaan vaihtotasettamme.

Me ostamme elintarvikkeita 7 miljardilla ja myymme kahdella. Tässä olemme menneet koko ajan huonompaan suuntaan. Olemme saaneet aikaan 5 miljardin negatiivisen vaikutuksen vaihtotaseeseen. Näin ei voi jatkua.

Kotimaisten raaka-aineiden jalostustaseen nostaminen ja alan uudet keksinnöt luovat myös uusia työpaikkoja ja vähentävät tuontiriippuvuutta.

Jos haluamme kasvattaa vientiä, tarvitaan valtion aktiivista tukea ruokavientiohjelmien toteutukseen sekä yritysten vientiosaamisen kehittämiseen.

Luovat alat unohdettu teollisuuspoliittisesta selonteosta

Orpon hallitus valmistelee luovien alojen kasvustrategiaa, mutta teollisuuspoliittinen selonteko ei ole ilmeisesti liitoksissa luovien alojen kasvustrategian valmisteluun. Ongelma myös on, että Tilastokeskuksen luokitus ei tunnista luovaa teollisuutta toimialaluokituksessaan ja siksi alan näkyväksi tekeminen on haasteellista.

Etlan nosto vuonna 2024 valmistuneessa selvityksessä oli, että "Suomi on Ruotsiin verrattuna surkimus aineettomiin tuotannon tekijöihin investoimisessa ja niiden hyödyntämisessä." Selonteossa aineettoman arvonaluonnon lisäämisen tunnistaminen tai toimet eivät näy.

Selonteossa ei mainita ollenkaan tekijänoikeuksien ja niiden luoman aineettoman arvonaluonnon roolia. Tekijänoikeudet ovat tärkeä osa luovaa taloutta, mutta myös nykyisin oleellinen osa kaiken teollisuuden tuotantoja ja tuotteita.

Tapahtuma-ala on tärkeä teollisuudenala monipuolisena työn tarjoajana, mutta myös alueellisena elävyyden ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tarjoajana. Ala on kasvanut voimakkaasti viime vuosina, ja teollisuuspoliittisessa selonteossa olisi oleellista sen tunnistaminen, kasvutoimet ja kasvua tukevat veroratkaisut.

Hallitus teki hallaa alalle korottamalla arvonlisäveroa 10 prosentista 14 prosenttiin ja lisäksi on myös muilla toimilla (mm. järjestöiltä leikkaamalla) kurittanut alaa. Näillä ratkaisulla on suuri vaikutus koko suomalaisen kulttuurin tulevaisuuteen, alan vetovoimaan ja kulttuuripalveluiden tarjontaan sekä siihen, miten ala voisi bruttokansantuotteen kasvun ohella luoda myös hyvinvoinnin kasvua yhteiskuntaan.

Business Finlandin tukimekanismit eivät tunnista luovien alojen ja aineettoman arvonaluonnon toimintamalleja ja siten alalla myönnetään varsin vähän tukia. Varsinkin uudet T&K-rahoituksen kriteerit ovat soveltumattomia valtaosalle yrityksistä. Tarvitaan lisää alalle soveltuvia rahoitusmalleja. AV-tuotantotuki on muutettava siten, että se soveltuu myös suomalaisille tuotantoyhtiöille.

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp
Vastalause

Hallituksen päättämät koulutusleikkaukset heikentävät kasvupotentiaalia

Selonteossa tunnistetaan verrokkimaita huonompi koulutustaso teollisuudessa ja sitä kautta haasteet arvonnisan nostossa. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut nostivat lausunnoissaan esille sen, että Suomessa joudutaan kouluttamaan huomattavasti pienemmällä rahoituksella laadusta tinkien työvoimaa teollisuudenkin tarpeisiin.

Kehysriihessä päätetyt lisäleikkaukset korkeakoulutukseen haastavat edelleen laatutasoa, kun korkeakoulujen toiminnan tehostus on jo valmiiksi viety maassamme pitkälle. Jo aiemmin hallitus on toteuttanut ison leikkauksen ammatilliseen koulutukseen ja lakkauttanut aikuiskoulutustuen. Nämä vaikuttavat myös teollisuusyritysten toimintaedellytyksiin.

T&K-satsauksia tulee suunnata murrosteknologioiden soveltamiseen eri aloille, kuten vety, uusiutuvat energialähteet ja kiertotalous, kvantti, bioteknologia, tekoälyn hyödyntäminen ja avaruus. Demojen ja pilottien tukemiseen on varattava rahoitusta.

On kuitenkin huomioitava, että tutkimuksen ja kehittämistoiminnan rahoituksen ei tule kohdentua vain kapealle teknologiapainotteiselle sektorille, vaan mahdollistaa myös uusien yritystoimijoiden pääsy mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Hallituksen tulisi T&K-toiminnan lisäksi vahvemmin varmistaa, että myös innovaatioiden kaupallistamisen rahoitusjärjestelmä on toimiva, koska se on olennainen palanen tutkimuksen, kehitystoiminnan ja innovaatioiden muodostamassa kokonaisuudessa.

Lopuksi

USA:n mahdollisesti kiristyvät tuontitullit asettavat vakavan haasteen suomalaiselle teollisuudelle. On välttämätöntä, että Suomi reagoi aktiivisesti EU-tasolla ja pyrkii estämään tullien haitalliset vaikutukset

Teollisuuspolitiikkamme ei voi olla ponnetonta toiveajattelua.

Meidän on luotava sellainen Suomi, jossa yritykset uskaltavat investoida ja työllistää koko Suomessa.

Lisäksi kasvaville yrityksille tulee turvata rahoitus eri tilanteissa. Yritysten rahoitukseen tulee saada vakautta ja jatkuvuutta. Tässä tarvitaan niin kotimaisia rahoittajia kuin Euroopan unionin investointipankkia.

Keskustan linjaus on selkeä: suunniteltu Suomessa, valmistettu Suomessa, omistettu Suomessa. Tämä on kestävä tie kohti parempaa huomista kaikille suomalaisille. Keskusta on puolue, joka sanoo kyllä kestäväälle talouskasvulle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp
Vastalause

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin luottamuksen palauttamiseksi, tulevaisuuden uskon vahvistamiseksi sekä kestävän kasvun aikaansaamiseksi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää parlamentaarisen yhteistyön julkisen talouden ylivaalikautiseksi vahvistamisen ja talouskasvun saralla.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että jatkossa hallitus huomioi vahvemmin myös yksityrittäjät sekä pienet- ja keski-suuret yritykset kasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa yhteisöveroä rakenteellisesti siten, että verotusta kevennetään yritykseen kasvun tueksi jätettävän tuloksen osalta.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee korotuksen yrittäjävähennykseen.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa investointiverohyvitystä myös pienemmän kokoluokan yritykset huomioivaksi alentamalla alarajan 50 miljoonasta eurosta yhteen miljoonaan euroon.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee luvitukselta Suomen kilpailukykytekijän ja asettaa tavoitteeksi, että Suomessa on Euroopan nopein hivitusprosessi vuoteen 2027 mennessä.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että hallitus lopettaa sellaisen sääntelyn tehtailun, joka lisää yritysten hallinnollista taakkaa ja käynnistää sen sijaan todellisen normien purkamisen sekä sääntelyn sujuvoittamisen.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi lakimuutoksen, jolla estetään tilanne, jossa lupa- ja valvontaviraston sisälle muodostetaan viraston päätöksistä valittava yksikkö.*
- 10. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja käynnistää viipymättä itäisen Suomen 10 vuoden mittaisen erityistalousaluekokeilun, joka sisältäisi muun muassa alueellisia verohuojennuksia ja osaamiseen satsaamista.*
- 11. Eduskunta edellyttää, että hallitus satsaa määrätietoisesti ruokaviennin vahvistamisen kohdentamalla valtion aktiivista tukea ruokavientiohjelmien toteutukseen sekä panostamalla elintarvikealan yritysten vientiosaamisen kehittämiseen.*
- 12. Eduskunta edellyttää, että demojen ja pilottien tukemiseen varataan riittävä rahoitus murrosteknologioiden soveltamiseen eri aloille.*

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2025 vp
Vastalause

13. Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi jatkossa vahvemmin tekijänoikeuksien ja niiden luoman aineettoman arvon roolin osana teollisuuden tuotantoja ja tuotteita.

14. Eduskunta edellyttää, että hallitus tunnustaa ja tunnistaa tapahtuma-alan yhtenä tärkeänä teollisuudenalana ja monipuolisena työn tarjoajana, mutta myös alueellisena elävyyden ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tarjoajana sekä valmistelee tapahtuma-alan kasvumahdollisuuksia vauhdittavan toimenpidekokonaisuuden.

15. Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi Business Finlandin tukimekanismeissa paremmin luovien alojen ja aineettoman arvонуonnin toimintamallit, koska nykyisellään T&K-rahoituksen kriteerit ovat soveltumattomia valtaosalle yrityksistä.

16. Eduskunta edellyttää, että AV-tuotantotukea muutetaan siten, että se soveltuu myös suomalaisille tuotantoyhtiöille.

17. Eduskunta edellyttää, että hallitus lopettaa leikkaamisen koulutuksesta.

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa tutkimuksen ja tuotekehityksen lisäksi myös innovaatiotoiminnan asianmukaiset rahoitusmallit ja turvaa rahoituksen riittävän tason.

Helsingissä 5.6.2025

Timo Mehtälä kesk
Hilkka Kemppi kesk